

Erityisryhmien tietotekniikkakeskus /
Datacenter för specialgrupper

Kirjastonkatu 13
65100 Vaasa
040 7383 402, 044 971 5449
datero@datero.fi
<http://www.datero.fi>

SELVITYS APURAHAN KÄYTÖSTÄ

Alli Paasikiven säätiö
Iso Roobertinkatu 1 A 16
00120 Helsinki

1. **Apurahan saaja:** Datero ry
Kirjastonkatu 13 / PL 325
65101 Vaasa

Yhteyshenkilö: Marja-Sisko Paloneva
Puhelin: p. 040 7383402

2. **Apurahan myöntämisvuosi:** 2017

3. **Apurahan tarkoitus:** Fantsu-äänikirjakerho lukemisesteisille lapsille

4. **Apurahan määrä:** 4000 €

5. **Selvitys apurahan käytöstä:** Datero järjesti kevään ja syksyn 2017 aikana Fantsu - kerhotoimintaa. Datero toimii usein yhteistyössä kirjastoverkon kanssa. Vaikka kirjastot eivät osallistuneet ryhmän järjestämiseen, ne tukivat toimintaa jakamalla siitä tietoa omien tiedotuskanaviensa kautta, jakamalla lastenosastolla toiminnasta kertovaa esitettä, avustamalla ryhmälle soveltuvien suosittujen lastenkirjojen valitsemisessa. Syy kirjaston tukeen oli se, että tavoitteet kohtasivat. Ryhmän toiminta kohdistui lukemisesteisiin lapsiin, joita kirjasto harvemmin tavoittaa omin keinoin.

Toiminnan sisältö ja resurssin käyttö: Ryhmän toiminta jakaantui kahteen osaan siten, että jokaisella kokoontumiskerralla toinen Dateron ohjaajista toimi lasten ja toinen vanhempien kanssa. Sen ajan, mikä toiminnan loppupuolella liikenä aikuisten ohjauksesta, toimi aikuisten ohjaajakin lasten ryhmässä.

Lasten sanataideohjaaja/erityisopettaja Taija Kankaanpää-Bauer tutustutti lapset kullakin kerralla 1-3 kirjaan. Kirjat olivat sellaisia, jotka löytyvät myös Trio-kirjana Celiasta (valtion erityiskirjasto lukemisesteisille). Trio-kirja on elektroninen äänikirja, joka on ulkonäöltään samanlainen kuin paperikirja. Se sisältää äänen, teksti ja kuvat. Lapset valitsivat kerhossa kullakin kerralla yhden kirjan, jota luettiin yhdessä. Siitä puhuttiin ja askarrettiin tai keksittiin omia jatkoja tarinoille ja kirjoitettiin niitä. Lopuksi pelattiin hetki lautapelejä.

Samaan aikaan lasten toiminnan kanssa lukiapuvälineasiantuntija/erityisopettaja Marja-Sisko Paloneva (myös Datero ry:n toiminnanjohtaja) kokosi paikalla olevat vanhemmat ja ohjasi heitä tukemaan lasten lukuharrastusta. Vanhempia pyydettiin ottamaan mukaan, jos mahdollista, jokin älylaite, jossa on iOS- tai Android-järjestelmä. Kaikilla mukaan tulleilla oli joko älypuhelin tai tabletti. Laitteille asennettiin Pratsam Reader – sovellus oman laitteen käyttöjärjestelmää vastaavasta AppStore- tai GooglePlay- nettikaupasta. Lapset (ja osa vanhemmista) kirjattiin Celian asiakkaisiksi ja he saivat kukin henkilökohtaiset käyttäjätunnukset. Vanhemmat ohjattiin käyttämään Celian haku- ja tietopalveluja ja käyttäjätukea, etsimään sopivia kirjoja Celianet-hausta ja lataamaan ääni- ja triokirjoja lapsen käytettävissä olevalle laitteelle. Samoin heille opetettiin kädestä pitäen (muutamille vanhemmille usealla eri kerralla) Pratsam Reader-kuuntelusovelluksen käyttö ja sen ominaisuudet,

**Erityisryhmien tietotekniikkakeskus /
Datacenter för specialgrupper**

Kirjastonkatu 13
65100 Vaasa
040 7383 402, 044 971 5449
datero@datero.fi
<http://www.datero.fi>

jotka tukevat lukemista ja sen ymmärtämistä. Vanhemmat saivat myös tiedon siitä, että kun lapsella on Celian tunnukset, hän on oikeutettu käyttämään Celian ääniOPPIkirjoja. Tähän saakka ne ovat olleet maksullisia, mutta vuoden 2018 tammikuusta alkaen ne ovat maksuttomia kaikille lukemisesteisille, jotka ovat Celian rekisteröityjä käyttäjiä.

Lähes jokaisella kerralla mukana oli joku vanhempi, joka ei ollut ollut mukana aikaisemmin. Useat vanhemmat tulivat yksin tai yhdessä uudelleen ja uudelleen keskustelemaan lapsen lukipulmista ja mahdollisuuksista tukea lasta. Ohjauksissa puhuttiin lukemisen ja kirjoittamisen ja oppimisen tuesta paljon laajemmin kuin vain äänikirjojen osalta.

Toiminnan vaikuttavuus: Toukokuussa 2017 ja joulukuussa 2017 pyydettiin sekä lapsilta että aikuisilta palautetta. Lasten antaman palautteen mukaan toiminta oli ”tosi kivaa”. He kertoivat saaneensa kerhosta kavereita ja lukeneensa kirjoja, joita he eivät olisi muuten osanneet etsiä. - Kirjaston ammattilaisten kirjavinkkaus tuki tässä ryhmän ohjaajia. – Kaikki mukana olleet lapset ilmoittivat haluavansa tulla kerhoon myös ensi vuonna, jos se jatkuu (jatko riippuu rahoituksen löytämisestä).

Myös vanhempien antama palaute oli erittäin myönteistä: kiittävää, jopa kiitollista. He kertoivat siitä ilosta, mikä lapsilla oli, kun he pystyivät lukemaan ja ehtivät samassa ajassa lukea samoja kirjoja kuin muutkin ja pärjäsivät koulun ”lukudiplomikisoissa” tasaveroisesti teknisesti hyvin lukevien kavereidensa kanssa.

Vanhemmat kokivat erittäin myönteisenä, että heidän tilanteensa ymmärrettiin ja heillä oli mahdollisuus keskustella asiantuntevan, mutta suhteessa lapsen arviointiin neutraalin ammattihenkilön kanssa lapsen oppimisen pulmista. He arvostivat sitä, että he saivat tilanteeseensa konkreettisia neuvoja ja apua. Kaikki mukana olleet lapset alkoivat innokkaasti lukea (= kuunnella) äänikirjoja. Heti ensimmäisen tapaamisen jälkeen useat lapset olivat lukeneet 3-5 kirjaa. Näin he pysyvät mukana ikäistensä kirjallisessa kulttuurissa, saavat kokea samat elämykset, kokemukset, jännityksen, seikkailut, mielikuvituksen ja tunne-elämän rakennusaineet jne., mitkä hyvät lukijat saavat. Samalla heidän sana- ja käsitevarastonsa ja kielentaitojen hallintansa vahvistuu. He ymmärtävät lukemaansa paremmin riippumatta siitä, millä keinoin he lukevat. Jos tekninen lukutaito ei edisty odotetulla tavalla, heidän on vaikeaa siirtyä käyttämään ääniOPPIkirjoja. Siinä vaiheessa tarvitaan enää vain opiskelu- ja muistiinpanotekniikan oppimisen ohjausta. Nyt heidän vanhempansa tietävät myös sen, mistä he saavat tukea tässä vaiheessa. Datero tarjoaa tällaista tukea osana toimintaansa.

Opetuksen määrä: Rahoituksella pystyttiin järjestämään yhteensä 68 h opetusta. Se käytettiin kahden samanaikaisen ohjaajan palkkaukseen (35 €/h + sivukulut 30% = 3200) ja ryhmän toiminnassa tarvittavaan materiaaliin ja lapsille tarjottuun pieneen välipalaan (450 €) sekä Dateron viihtyisän ryhmätilan käytölle jyvitettyyn kustannukseen (n. 10 e/h, yhteensä 450).

Lapsiryhmä kokoontui kevään 2017 aikana 5 kertaa (tieto rahoituksesta saatiin loppukevällä) ja syksyn 2017 aikana 12 kertaa, yhteensä 17 kertaa / 34 h) perheiden vapaapäivänä lauantaisin kaksi tuntia kerrallaan.

Osallistujamäärä: Ryhmiin osallistui eri kerroilla yhteensä 21 lasta ja 38 vanhempaa. Kerrallaan paikalla oli 3-8 lasta. Ryhmästä ei toivottu kovin suurta, jotta kukin lapsi voitiin huomioida yksilöllisesti ja jotta vanhempien (joilla useimmiten myös oli lukivaivekuksia) kanssa voitiin keskittyä yksilölliseen ohjaukseen. Siitä huolimatta tarvittiin monen kohdalla useita ohjauskertoja, ennen kuin asia hallittiin sujuvasti.

**Erityisryhmien tietotekniikkakeskus /
Datacenter för specialgrupper**

Kirjastonkatu 13
65100 Vaasa
040 7383 402, 044 971 5449
datero@datero.fi
<http://www.datero.fi>

6. **Muut samaan tarkoitukseen suunnatut apurahat:** ei muita samaan tarkoitukseen suunnattuja avustuksia

7. **Näkökohtia apurahan merkityksestä projektin toteuttamiselle:** Datero ry on voittoa tavoittelematon 16 sosiaali- ja terveysalan järjestön hallinnoima, täysin avustusten varassa toimiva 3. sektorin toimija. Yhdistyksellä on runsaasti erityisosaamista sekä toimintaesteisyydestä että tietotekniikan soveltamisesta näihin ryhmiin kuuluvilla. Datero pystyy kuitenkin tuottamaan vain niitä palveluja, joihin se löytää rahoituksen. Tämä Alli Paasikiven säätiön myöntämä avustus mahdollisti Fantsukerhon toteuttamisen. Ilman myönnettyä tukea palvelun toteuttaminen ei olisi ollut mahdollista.

8. **Muuta huomioitavaa:** Lukitaitojen merkitys on suurempi kuin aikaisempina vuosikymmeninä. Kaduilla ja kaupoissa seuraamme kansainvälisesti standardoitua merkkikieltä, käytämme automaatteja, emme enää voi mennä kaupassa myyjän luo tai pankissa tai verotoimistossa virkailijan palveltavaksi. Julkiset ja esim. tietopalvelut ovat siirtyneet pitkälle verkkoon. Oppilaitokset siirtyvät elektroniseen oppimateriaaliin ja ammattiin johtavissa koulutuksissa opiskellaan yhä useammin ilman läsnä olevaa opettajaa, itsenäisesti etäopintoina. Tässä tilanteessa lukemis- ja kirjoittamisvaikeuksiset lapset - ja nuoret, jollaisia nämä lapset ovat vain muutaman vuoden kuluttua - ovat erityisen haavoittuvassa asemassa. Fantsu-ryhmässä mukana olleet lapset saivat valmiuksia lukipulmien kompensoimiseksi iloisen ja mieluisan toiminnan kautta. Vanhemmille annettiin ryhmän toiminnan ohella perustietoa lukiapuvälineistä ja lasten tukemisesta. Useat vanhemmat saivat sellaista tietoa lukivaikeuksista ja apuvälineistä, joka on heille itselleenkin hyödyllistä. Näiden ryhmien vaikuttavuus on siksi laajempi kuin vain se, että osallistuva lapsi saa iloa, voimaantuu ja selviää arjessaan aikaisempaa paremmin.

Vaasassa 13.12.2017

Marja-Sisko Paloneva
toiminnanjohtaja
Datero ry